Zapis / izjava prvega predsednika Glose o tem, kako kar trije ministri niso hoteli podpisati kolektivne pogodbe za kulturne dejavnosti. Podpisal jo je, profesionalec, kakršen je bil, šele minister Sergij Pelhan.

Spoštovani!
Za sindikalno gibanje je zgodba ta hip nadvse aktualna, zato vam jo pošiljam, da jo objavite.

Rajko Stupar
Predsednik sindikata
delavcev v kulturi

Lendava, dne 23.4.1991

Priloženo besedilo:

SINDIKAT NA DVORIŠČU

Sposodimo si Shakespearovega Richarda II., ki ga v Borovi prepesnitvi pokličejo:
Sel: Gospod moj, čaka vas, da pridete tja dol.

Sindikat delavcev v kulturi je že lani spomladi zaprosil za sprejem pri ministru za kulturo. Dobil je prijazen odgovor, da v bližnji bodočnosti za to ne vidi možnosti. Odgovor je bil nerazumen, a vendar razumljiv. Zakaj bi se že na začetku soočal z zahtevami kulturnikov, ko še nima pregleda nad stvarmi? No, po skoraj letu dni postajajo stvari pregledno nepregledne. Ne samo, da delavci v kulturi ne vemo kaj, koliko in za kakšno plačilo bomo delali. Čutimo, da se stvari nikakor ne morejo premakniti naprej, prej obratno. Bankrot edine filmske hiše, zapleti z gradnjo Narodne galerije in odpoved svetovnih glasbenih dnevov, da naštejemo samo najbolj vpijoče, kažejo, da naš up za razcvet kulture...je šel po vodi. In vendar smo imeli in še imamo nedvoumne zahteve:

1. Da naša država Slovenija nameni vsaj 1,5% družbenega proizvoda za kulturo. 1,5% v dobrem in slabem. Saj nihče ne zahteva nemogočega. Trdimo le, da denar – kolikor ga pač je – ni pravično razporejen. Vlaganje v kulturo je vendar investiranje v razvoj, ki se slej ko prej obrestuje.
2. Da odpravi razlike v plačah med šolstvom, zdravstvom, tudi upravo! , skratka: kulturniki naj ne bodo zmeraj na repu, ampak enakovredni med enakimi.
3. Sindikat kulturnikov je pripravil kolektivno pogodbo za področje kulture, vendar do pogajanj še ni prišlo. Z vlado potekajo pogovori o splošni kolektivni pogodbi, nič pa ne kaže, da bi se premaknil kulturni resor in istočasno »zakoličil« tudi kulturno sfero.

Če je mogoče govoriti na tem mestu o občutkih, bi lahko rekli kakor,da v tem resorju obstaja prepričanje, da vsi segajo po kulturniških kosteh, ki jih je v vrečo natresel finančni menagement. Kot lačni psi ga obkrožamo, napadamo, obtožujemo.
Nekateri dobijo kost, tisti vztrajnejši tudi več. V takih situacijah vladajo pravila, da moraš najbolj napadalnim vreči največ, če hočeš, da ti ostanejo cele hlače. Poleg scefranih živcev. V neki davno preživeli Kulturni skupnosti je to počel tov. Tavčar. O vsem je odločal sam, ne da bi vzpostavil primerne mehanizme: strategijo razvoja, merila, normative. Olajšali bi mu delo, pri izvajalcih kulturnih programov pa naredili občutek sigurnosti, načrtnosti in nenazadnje tudi strokovnosti.
Princip hranjenja lačnih (divide et impera) je v politiki v bistvu diletantska varianta s sladkim okusom moči odločanja. Mar nismo to že presegli? Primer Živadinova je posledica politike »metanja kosti«, ki se še najbolj maščuje gospodarju samemu. Toda vse več je lačnih in primer se lahko ponovi in postoteri.

Sindikat ne pristaja na te vrste igro, ampak zahteva jasna pravila. Poglavitni del teh pravil je zapisal v predlogu kolektivne pogodbe. Pravočasno. Predlog je rezultat razprav vseh sredin: muzejev, knjižnic, gledališč itd. Neizpodbitno izraža voljo in pričakovanja tistega dela uslužbencev države, ki je najobčutljivejši, čuten in v nekem smislu posvečen, kulturnikov.

Richard II. : - In mesto snidenja, kje je?
Sel: -Dvorišče.
Richard II: -Dvor išče? Kdo?

Sindikat je pripravljen. Ne samo s kolektivno pogodbo. Tudi novo, modernejšo in fleksibilnejšo lastno organiziranost pripravlja. Popolno avtonomijo ima, četudi mu marsikateri delavec v kulturi še ne zaupa. Čemu bi mu pa? Komu pa danes sploh še kdo zaupa? Zaupali smo poslancem. In kaj izglasujejo? Samostojne kulturne delavce izenačijo z obrtniki, odpravijao olajšave prispevkov za mentorsko delo, nataknejo nov davčni jarem ipd. Med poslanci je več kulturnih delavcev, kot jih je kdajkoli imel slovenski parlament. Ko bi ti poslanci poskrbeli vsaj za svoj resor – z zavestjo, da bo mandata enkrat konec. Mar ni to, kar se dogaja, izdajstvo kulture? V kulturi pa je še toliko drugih problemaov: ustvarjalnih,organizacijskih, vsebinskih....

Richard II - Dol dvor, ki izdajstvu dvoriš!

Kako nerazumno in nenaravno ravnamo! Namesto, da bi snovali mehanizme vzpostavljanja ravnovesij, da stremimo k čim boljšemu počutju in vzpodbujanju posameznika, da dobi občutek vrednosti svojega dela s tem, da si izboljšuje življenjski standard iz svojega mikrookolja navzven, krepimo po načelu centralizacije. Center, verjemite, ne bo sposoben obvladovati tolikih pristojnosti, zato bo krepil, širil in bohotil birokracijo. Cena bo previsoka. Kultura bi se najbrž finančno povsem pokrila iz sredstev, ki se zberejo iz davkov in pristojbin vsega, kar je v zvezi z njo – največ pa iz antikulture. Iz davkov za cigarete, alkohol ipd. bi nabrž v veliki meri pokrili stroške zdravstva. Več bi ljudje kadili, več sredstev bi bilo za onkološki inštitut, boljši pogoji zdravljenja na Golniku...
Tako bi bilo moč vzpostaviti naravno ravnovesje s čim manj posredništva države. Mar ne bi kazalo vsaj poskusiti misliti v to smer? To so seveda globalna razmišljanja in ne neposredni interes sindikata, saj temu krepitev oblasti in neusmiljene tržne zakonitosti vse bolj povečujejo vlogo. Še tako nezaupljiv delavec,ustvarjalec, bo naposled sprevidel, da se mora nujno včlaniti v sindikat. Le tako bo lahko vsaj za silo obvladoval svojo usodo v mezdnem odnosu, v katerega se je tako naivno prepustil.
Sindikat delavcev v kulturi Slovenije se resno profesionalizira v učinkovito organizacijo, ki bo svojim članom sposobna nuditi, kar od nje pričakujejo in reševati pred tistim, česar še niti ne slutijo, da prihaja. Zato pa se mora okrepiti. Sindikat namreč. Močan pa bo le takrat, ko se bodo vanj včlanili vsi kulturniki. Kajti v primerjavi z drugimi dejavnostmi je kulturnih delavcev peščica. Le enotni lahko dvignejo pest.
Ta hip ima sindikat kulture v pesti kolektivno pogodbo in čaka z njo na dvorišču.

Richard II. – Torej, dvor, dol na dvorišče !

Rajko Stupar, preds.
RO sind.kult. pri ZSSS